

1	ÚVOD	13
1.1	Význam a rozdělení stavebních materiálů	13
2	VLASTNOSTI STAVEBNÍCH MATERIÁLŮ	15
2.1	Přehled fyzikálních a chemických vlastností stavebních materiálů	15
2.2	Stavba hmoty	15
2.3	Základní vlastnosti stavebních materiálů	16
2.3.1	Přesnost výrobních rozměrů (L)	16
2.3.2	Hmotnost	16
2.3.3	Objemová hmotnost	17
2.3.4	Hustota (měrná hmotnost) – (ρ)	17
2.3.5	Pórovitost (n)	17
2.3.6	Zrnitost (granulometrické složení)	17
2.3.7	Pevnost	18
2.3.8	Pružnost	18
2.3.9	Odolnost proti vlivu prostředí	18
2.3.10	Vlhkost, nasákavost, navlhavost a vzlinavost	18
2.3.11	Mrazuvzdornost	20
2.3.12	Odolnost proti vysokým teplotám	20
2.3.13	Akustická vodivost	21
2.3.14	Základní vztahy vlastností látek	21
2.4	Hygienická a protipožární kritéria pro stavební materiály	21
3	KERAMICKÉ VÝROBKY	23
3.1	Rozdělení keramických výrobků	23
3.2	Keramické suroviny	24
3.2.1	Výroba cihlářských výrobků	24
3.3	Cihlářské výrobky, skladování a doprava	26
3.3.1	Druhy cihlářských výrobků	27
3.3.1.1	Prvky pro svislé konstrukce	27
3.3.1.2	Prvky pro vodorovné konstrukce	29
3.3.1.3	Pálená krytina	31
3.3.1.4	Cihelné dlaždice a obkládačky	32
3.3.1.5	Pálené cihlářské prvky pro speciální účely	33

3.3.1.6	Trativodky	34
3.3.1.7	Antuka	34
3.3.2	Doprava cihlářských výrobků	34
3.3.3	Skladování cihlářských výrobků	34
3.4	Keramické obklady a dlaždice	34
3.5	Kameninové výrobky	37
3.6	Žárovzorné výrobky	38
4	HORNINY	41
4.1	Rozdělení hornin a technické vlastnosti stavebního kamene	41
4.1.1	Vyvěřelé (eruptivní) horniny	41
4.1.1.1	Hlubinné vyvěřeliny	41
4.1.1.2	Žilné vyvěřeliny	42
4.1.1.3	Výlevné vyvěřeliny	42
4.1.2	Usazené (sedimentární) horniny	42
4.1.2.1	Mechanické (úlomkovité, klastické) usazeniny	43
4.1.2.2	Chemické usazeniny	43
4.1.2.3	Organogenní usazeniny (biolity)	43
4.1.3	Přeměněné (metamorfované) horniny	44
4.1.3.1	Horniny přeměněné tlakem	44
4.1.3.2	Horniny přeměněné teplotou	45
4.1.3.3	Horniny přeměněné tlakem i teplotou	45
4.1.4	Základní technické vlastnosti stavebního kamene	45
4.2	Kámen a kamenivo	45
4.2.1	Těžba stavebního kamene	46
4.2.2	Opracování kamene	47
4.3	Výrobky z kamene	47
4.4	Kamenivo pro stavební účely	50
4.5	Dodávání, doprava a skladování kameniva	52
4.6	Přejímka kameniva a zemní předzásobení	53
5	POJIVA	54
5.1	Vzdušná pojiva	54
5.1.1	Vápno	54
5.1.1.1	Výroba vápna	54
5.1.1.2	Vlastnosti vápna	55
5.1.1.3	Druhy vápna, použití, doprava a skladování	57
5.1.2	Sádra (ČSN 72 2301, ST SEV 826-77)	59
5.1.2.1	Výroba sádry	59
5.1.2.2	Vlastnosti a použití sádry	60
5.1.2.3	Doprava sádry a skladování	61
5.1.3	Anhydritové pojivo	61

5.2	Hydraulická pojiva	61
5.2.1	Hydraulické vápno (ČSN 72 2250)	61
5.2.2	Cement, výroba, druhy a použití	62
5.2.2.1	Suroviny a výroba	62
5.2.2.2	Druhy cementů	65
5.2.2.3	Skladování a doprava cementů	68
6	MAĽTY A MALTOVÉ SMĚSI	70
6.1	Složky malt	70
6.2	Druhy a vlastnosti malt	71
6.3	Výroba a zpracování malty	73
6.4	Průmyslově vyráběné malty	73
7	CEMENTOVÉ BETONY	76
7.1	Výhody a nevýhody betonových konstrukcí	76
7.2	Složky betonu, poměry míšení	77
7.3	Výroba, doprava a ukládání betonové směsi	78
7.4	Speciální betony	81
7.4.1	Vakuovaný beton	81
7.4.2	Provdzdušněný beton	81
7.4.3	Pohledový beton	81
7.4.4	Těžký beton	81
7.4.5	Beton s rozptýlenou výztuží	81
7.4.6	Ohnivzdorný a žáruvzdorný beton	82
7.4.7	Prolévaný beton	82
7.5	Lehké betony	82
7.5.1	Betony mezerovité	83
7.5.2	Betony lehčené nepřímo	83
7.5.3	Betony lehčené přímo	84
7.6	Zdivo z betonových tvárníc	85
7.6.1	Pórobetonové tvárnice	85
7.6.2	Betonové tvárnice vibrolisované	86
7.7	Autoklávované výrobky	87
8	VLÁKNOCEMENTOVÉ VÝROBKY	91
8.1	Složky, výroba a vlastnosti vláknocementu	91
8.2	Výrobky z vláknocementu	91
9	DŘEVO	95
9.1	Základní názvosloví a technické vlastnosti dřeva, těžení a doprava	95
9.1.1	Základní názvosloví	95

9.1.2	Technické vlastnosti	96
9.1.3	Těžba dřeva a doprava	97
9.2	Kulatina, řezivo a jiné výrobky používané ve stavebnictví	98
9.2.1	Kulatina	98
9.2.2	Řezivo	98
9.2.3	Jiné výrobky z kulatiny	99
9.3	Skladování a ochrana dřeva	100
9.3.1	Skladování dřeva	100
9.3.2	Ochrana dřeva	100
9.4	Lepené dřevo, suroviny, výroba a výrobky	101
9.5	Agglomerované dřevo, suroviny, výroba a výrobky	102
10	KOVY	105
10.1	Použití kovů ve stavebnictví	105
10.2	Surové železo a ocel (složení, zpracování a výroba)	105
10.3	Výrobky z oceli a betonářská výztuž	109
10.3.1	Výrobky z oceli	109
10.3.2	Betonářská ocel	110
10.4	Ochrana oceli před korozí	111
10.5	Slitiny neželezných kovů	112
10.5.1	Neželezné kovy	112
10.5.2	Slitiny neželezných kovů	113
11	STAVEBNÍ SKLO	115
11.1	Význam, suroviny, výroba	115
11.2	Vlastnosti skla	116
11.3	Druhy stavebního skla	116
11.3.1	Ploché sklo	116
11.3.2	Skleněné tvarovky	117
11.3.3	Skleněné trouby	118
11.3.4	Skleněné vlákno	118
11.3.5	Pěnové sklo	119
11.3.6	Skleněná mozaika	119
11.4	Skladování skla	119
12	PLASTY	120
12.1	Význam plastů ve stavebnictví, základní suroviny, výroba a vlastnosti plastů	120
12.1.1	Suroviny	120
12.1.2	Výroba	120
12.1.3	Vlastnosti plastů	121

12.2	Druhy plastů	122
12.2.1	Termoplasty	122
12.2.2	Reaktoplasty	126
12.3	Plasty jako přísady do malt a betonů	128
13	IZOLAČNÍ MATERIÁLY A VÝROBKY	130
13.1	Druhy izolačních hmot	130
13.2	Izolace proti vodě a zemní vlhkosti	130
13.3	Izolace proti ztrátám tepla a proti pronikání chladu	135
13.3.1	Základní fyzikální a technické pojmy	136
13.3.2	Rozdělení tepelněizolačních materiálů	136
13.3.3	Druhy tepelněizolačních materiálů používaných v pozemním stavitelství	137
13.4	Izolace proti hluku a otřesům	139
13.4.1	Základní fyzikální a technické pojmy	139
13.4.2	Druhy výrobků pro izolace proti hluku a otřesům	141
13.5	Izolační hmoty pro požární ochranu	141
14	PREFABRIKACE	143
14.1	Účel prefabrikace, význam, výhody a nevýhody, rozdělení	143
14.2	Dílce z prostého, železového a předpjatého betonu	145
14.2.1	Druhy stavebních dílců	145
14.2.2	Značení stavebních dílců	147
14.2.3	Výroba a zpracování betonové směsi	148
14.2.4	Urychlené dozrávání betonu	149
14.2.5	Skladování prefabrikátů	150
14.3	Deskové materiály	151
15	POMOCNÉ MATERIÁLY	152
15.1	Nátěrové hmoty, tmely	152
15.1.1	Druhy nátěrových hmot	153
15.1.2	Druhy tmelů	154
15.2	Lepidla, druhy a použití	155
15.3	Tapety, druhy a použití	156
15.4	Speciální textilie	157
16	LABORATORNÍ CVIČENÍ ZE STAVEBNÍCH MATERIÁLŮ	159
16.1	Význam kontroly jakosti stavebních hmot a organizace provádění	159
16.2	Základní laboratorní postupy a úkony ve školní laboratoři (odběr vzorků, metodika zkoušení a ohodnocení výsledků)	160
16.2.2	Metodika zkoušení	160

16.2.3	Hodnocení výsledků zkoušek	164
16.3	Ověřování vlastností keramických výrobků	165
16.3.1	Ověřování vlastností plných pálených cihel	165
16.3.1.1	Zkoušení rozměrů	165
16.3.1.2	Pravoúhlost	165
16.3.1.3	Zakřivení ploch a hran	165
16.3.1.4	Nasákavost	166
16.3.1.5	Pevnost v tahu za ohybu	166
16.3.1.6	Pevnost v tlaku	167
16.3.1.7	Objemová hmotnost	168
16.3.2	Ověřování vlastností drenážních trubek (ČSN 72 2699)	168
16.3.2.1	Světlost trubek	168
16.3.2.2	Zploštění trubek	168
16.3.2.3	Délka trubky	168
16.3.2.4	Tloušťka stěny trubky	169
16.3.2.5	Lomové zatížení trubky	169
16.4	Ověřování vlastností kameniva pro stavebnictví	169
16.4.1	Zkouška nasákavosti hutného kameniva	170
16.4.2	Zkouška zrnitosti kameniva	170
16.4.3	Zkouška objemové hmotnosti kameniva	172
16.4.4	Zkouška sypké hmotnosti kameniva	172
16.4.5	Zkouška mezerovitosti kameniva	173
16.4.6	Zkouška pevnosti kameniva	173
16.5	Ověřování vlastností vzdušných pojiv	174
16.5.1	Vápno	174
16.5.1.1	Zkouška zrnitosti (jemnosti) vápna	174
16.5.1.2	Zkouška hasivosti kusového vápna	175
16.5.1.3	Zkouška vydatnosti kusového (a mletého) vápna	175
16.5.2	Sádra	177
16.5.2.1	Zkouška jemnosti mletí sádry (ČSN 72 2301, ST SEV 826-77)	177
16.5.2.2	Zkouška začátku a konce tuhnutí sádry	178
16.5.2.3	Zkouška pevnosti v tlaku	178
16.5.2.4	Zkouška pevnosti v ohybu	180
16.6	Cementová plochá krytina	180
16.6.1	Zjišťování vlastností cementové ploché krytiny (ČSN 72 2660)	180
16.6.1.1	Zkoušení rozměrů	180
16.6.1.2	Nasákavost	180
16.6.1.3	Pevnost v tahu za ohybu	181
16.7	Ověřování vlastností dřeva	182
16.7.1	Zkouška objemové hmotnosti dřeva (ČSN 49 0108, ST SEV 388-76)	182
16.7.2	Zkouška pevnosti v tlaku ve směru vláken (ČSN 49 0110)	182
16.7.3	Zkouška pevnosti dřeva v ohybu (ČSN 49 0115, ST SEV 390-76)	183
16.8	Ověřování vlastností plastů	183
16.8.1	Stanovení tuhosti lehčené měkké hmoty při stlačení	184

16.8.2	Ohybová zkouška tuhých plastů	184
16.8.3	Stanovení odolnosti zatepla podle Vicata	185
16.9	Ověřování vlastností živíc	187
16.9.1	Stanovení bodu měknutí kroužkem a kuličkou (K. K.)	187
16.9.2	Stanovení duktility asfaltu	188
16.9.3	Bod lámavosti asfaltů	189
16.9.4	Ověřování vlastností obkládaček	192
16.9.4.1	Zkoušení rozměrů	192
16.9.4.2	Přímost lícních stran	192
16.9.4.3	Pravoúhlost lícní plochy	192
16.9.4.4	Nasákavost	192
16.10	Odebírání vzorků zemín	193
16.10.1	Neporušené vzorky	193
16.10.2	Porušené vzorky	194
16.10.3	Hustoměrná metoda	195
16.10.4	Základní laboratorní stanovení vlhkosti zeminy	198
16.10.5	Stanovení meze tekutosti	198
16.10.6	Stanovení meze tvárlivosti	199
16.10.7	Stanovení meze smrštění zeminy	200
16.10.8	Objemové změny zemín	201